

Séchu Sende
soziolinguista galiziarra

«Landa eremua indioen erreserba modukoa da, oraingoz»

Séchu Sende (Padrón, Coruña, Galizia, 1972) irakaslea, idazlea eta soziolinguista da. Umoreak galegoarekiko hainbat aurreiritzi bertan behera uzteko balio duela sinesten du. Besteak beste *Guía Sexual da Sociolingüística* (euskarara itzulia dago) idatzi du.

ONINTZA IRURETA AZKUNE

GASTEIZKO UDALAK antolatutako Eremu urriko hizkuntzak edo hizkuntza gutxituak hitz egiten dituzten Europako gazteen topaketetan hartu zuen parte duela pare bat hilabete. Entzuleekin hipnosi saioa egin zuen Padróngo soziolinguistak.

Soziolinguistika eta umorea uztartze-ko joera duzu.

Umoreak gizartearen kontraesanak oso ikusgarri egiteko gaitasuna dauka. Nolabaiteko distantzia hartzen du, eta besteen larruazalean sartzeko aukera ematen digu. Hizkuntz gatazka dagoenean, edo baita tragedia ere –hizkuntza galtzea adibidez–, umoreak gizarteko eragileen arteko komunikazioa lasaiagoa izan dadin laguntzen du. Bereari eutsi nahian dabilen jendea edo gatazkara hurbiltzeko gogorik ez daukana, umorearen bidez hurbilarazi daiteke.

Hipnosia moduko teknikak erabiltzen dituzu.

Galiziako gazteekin soziolinguistika tailerrak egiten ditugu, beti ere, modu ludikoan, ikasiz gozatuz. Hizkuntzari buruzko aurreiritziak lantzen ditugu, baina alde kognitiboa edo esplikati-boa azaldu beharrean tailerretan bizi egiten ditugu egoera horiek. Azken finean, hizkuntzarekiko aurreiritzientzatik batzuek ez dute inoiz galegoa hitz egiteko saiakera egiten, eta beste

Entzuleak hipnotizatu nahian dabil Séchu Sende. Irakasleak umorea darabil hizkuntz kontraesanei aurre egiteko.

batzuek berriz, aurkako jarrera izaten dute. Jarrera horiek barregarri uzten ditugu umorearen bidez, baina traumarik gabe. Ikuskizun ukitua ematen diegu saioei, *El Club de la comedia* [bakarrizketa umoretsuen telebista saioa] tankerakoak-eta egiten ditugu.

Galizian, gaztelania hiztunek gazte garaian galegora jauzi egiten dutela esan duzu. Arraroa egin zait.

Neofalantes deitzen diegu gazte horiei. Dena dela, zuk esan duzun moduan baino konplexuagoa da kontua.

39 urte dauzkatz eta nire belaunaldiko asko hasi ginen gaztelaniaz egiten. Gure gurasoak oso baldintzatu zeuden, politika frankistagatik eta aurreko historia guztiagatik, eta hirietan belaunaldien arteko mozketak linguistiko handia gertatu zen. Gurasoek galegoa jakin arren eta lagunekin galegoz egin arren, haurroi gaztelaniaz hitz egiten ziguten. Ondorioz, batzuk gaztelania hiztun bihurtu ginen. Era berean, garai hartan, eskolan galegoa ikasi genuen lehen belaunaldia izan ginen. 1982-1983 inguruan ikasgai gisa hasi ziren

galegoa irakasten. Lehen belaunaldi alfabetatua ginen, telebista ere galegoz hasi zen emititzen... Hala ere, ez zen nahikoa, hizkuntza prestigio-duna gaztelania zen.

Neofalanteak aipatu dituzu.

Duela 10-15 urteko datuak dira, baina balio dute aldaketa adierazteko. Gaztelania hitzun bilakatu ginen horietatik, 100etik 16 galego hitzun egin gara gero.

Hirietan, belaunaldi mozketak jarraitzen du eta gazteek ez dute galegoz hitz egiten. Ferrolen adibidez, gazteen %4ak ere ez du hitz egiten galizieraz. Alabaina, azken urteetan, *neofalantearen* irudia ari da zabaltzen, nahiz eta gutxiengo baten kontua den. Gazteak aldaketa beharra sentitzen du gaztaroan, nortasun propioa izan nahi du, eta batzuek nortasun hori hizkuntzan aurkitu dute. Galegoa sustatzeko kanpainetan *neofalantearen* figura erabili ohi da. Esate baterako, Galizia inoiz zapaldu ez duten kroaziarra, ingelesa eta kurdua agertzen dira bideo batean galegoz hitz egiten. Kontraesana agerian uzten da: “Nola gerta liteke hark galegoz egitea eta nik, hemengo izanda, ez jakitea?”.

Hirietako gazteez ari zara. Egoera ez da bera izango herri txikietan, ezta?

Hizkuntzaren ordezkapen prozesuak segitzen du eta *vilatara* iristen ari da, hau da, 5.000-10.000 biztanle baino gutxiagoko herrietara. Hala ere, landa eremuan galegoa gehien-goak erabiltzen segitzen du, nahiz eta modu diglosikoan izan.

Vila de Cruces herrian [Pontevedra] egiten dut lan, 6.000 biztanle inguruko herrian. Irakasle naizen eskolako gazte guztiek, 300 bat, egiten dute galegoz, hiru-lauk kenduta. Eguneroko hizkuntza galegoa da. Hala ere, hirira doazenean batzuek jarrera aldatzen dute, gaztelaniaz hasten dira, jarrera diglosikoa dau-

Senderen *Made in Galiza* kontakizun liburua saritua izan da. Galegoaren egoerarekin zerikusia dute kontak denek.

kate. Era berean, euren kultura aintzat hartzen dute, musika galegoz egiten dute, hormetan marraztutako bihotzetan galegoz idazten dute, *smsak* ere hala bidaltzen dituzte.

Vila de Crucesen, umea eskolan sartzen duzunean, ia seguru egon galegoz hitz egiten segiko duela. Landa eremua indioen erreserba modukoa da, oraingoan.

Umoreaz aritu behar genuela eta ez dugu barre asko egin. Pozte aldera, kontak ezazu nola erabaki zenuen gaztelania hitzun izateari utzi eta galego hitzun bihurtzea.

“Hizkuntz gatazka dagoenean, edo baita tragedia ere –hizkuntza galtzea adibidez–, umoreak gizarteko eragileen arteko komunikazioa lasaiagoa izan dadin laguntzen du”

Oso zaila da azaltzea zergatik hizkuntzaz aldatzen dugun. Modu heterodoxoan emandako esplikazioa hauxe litzateke: galegoko irakasleak Castelaoren [politikari eta idazle galiziarra] idatziak erabili zituen klasean eta nik diot hark konbentzitu ninduela galegoz aritzeko. Barre egiteko prestatutako ikuskizun batean Castelaok galdeztzen dit: “Eta zuk zergatik ez duzu galegoz hitz egiten?”, eta nik erantzuten diot: “Castelao, hitza ematen dizut bihar bertan hasiko naizela!”.

Zergatik hasi nintzen galegoz hitz egiten? Zaila da azaltzea... Arrazoiak bat baino gehiago dira. Ea. Nire amaren irudia hor dago. Galegoz hitz egiten zuen eta ez zuen erabiltzen hainbat egoeratan, adibidez trajedunen aurrean, bankuan edo medikuarenean. Lotsa emango balio bezala. Zorionez, niri arraroa egiten zitzaidan. Nik erabaki nuen ez nuela lotsarik sentitu nahi hizkuntzagatik, nire hizkuntza zen.

Poema bat idatzi nuen behin eta saria eman zidaten. Galegoz idazten segi nuen eta lagunekin gaztelaniaz hitz egiten. Kontraesana iruditu zitzaidan.

Telebistako marrazki bizidunak dauzkatz gogoan. Haiek ikusita pentsatzen nuen “marrazki bizidun japoniar horrek nik baino hobeto hitz egiten al du galegoz?”.

Badira testuinguruak non galegoz natural-natural egiten den eta giro horietan deseroso sentitzen da gaztelania hitzuna. Galegoz hitz egiteko gaitasunik ez izatea ia-ia ezintasun moduan ulertzeraino. Nik banuen giro horietan integratzeko gogo.

Sentsibilitate sozialak eragin zidan; adin hartan ez nuen kezka politiko berezirik, ez nuen inon militatzen. Galegoa aldaketa sozialarekin lotu nuela uste dut. Aldaketa horren parte zen hizkuntza.

Aizu, azkenean ez dugu hainbeste barre egin. ■

Babeslea: Usurbilgo Udala

